

ТКАЧЕНКО Vadym

PhD in Pedagogy, Associate professor,
Associate professor at the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

MASLOVA Irina

Lecturer at the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

TSVYACHKA Oleksandr

Lecturer at the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

ATAMAS OIha

Ph.D in Pedagogy, Associate professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

**DANCE AS AN INSTRUMENT OF INTERNAL AND EXTERNAL HARMONIZATION
OF PERSONALITY OF A FUTURE CHOREOGRAPHER**

Summary. The article examines the peculiarities of dance choreography in the context of psychological, sociocultural and therapeutic approaches. Dance is defined as a complex multidimensional phenomenon that integrates biological, psychic, and sociocultural dimensions and functions as a means of non-verbal emotional expression and personality harmonization. The emphasis is placed on the role of dance as a form of catharsis, a medium of social communication, and a factor of psycho-emotional stabilization. It is argued that dance activity not only develops motor skills, coordination and creativity but also contributes to the formation of self-awareness, body image and a positive attitude towards one's individuality.

Special attention is paid to the analysis of contemporary trends in dance movement therapy – American, English, and German. The contribution of G. Ammon to the creation of human-structural dance therapy and M. Berger's remarks on the eclecticism of modern methods are outlined. It is emphasized that the practice of dance-movement therapy is based on the principles of spontaneity, kinesthetic empathy, rhythmic

synchronization, and feedback, which foster communicative abilities and psychological adaptation. The article analyzes the functions of dance – from the indication of emotional states to the development of group cohesion and the harmonization of interpersonal relations.

The theoretical analysis is complemented by highlighting the practical potential of choreography as a method of psychocorrection and prevention of emotional disorders. The prospect of using dance in educational and therapeutic spaces is substantiated in order to improve mental health, develop creativity and integrate the individual into society. In conclusion, dance is interpreted as a universal form of non-verbal cognition that provides emotional release, strengthens cognitive development, and improves the psycho-emotional well-being of the person.

Keywords: future choreographers; preparation; dance; choreography; mental development; children; dance movement therapy; emotional regulation; psychocorrection.

Одержано редакцією 30.03.2026
Прийнято до публікації 08.04.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-2-54-61>

 <https://orcid.org/0000-0003-1109-0534>

ТРОЦЕНКО Валерій

кандидат педагогічних наук, професор кафедри спортивних ігор,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

 trotsenko_vv@ukr.net

 <https://orcid.org/0009-0001-0692-1295>

ВОЙТЕНКО Андрій

аспірант кафедри освітології та педагогічної інноватики,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

 andrey.voytenko1479@gmail.com

УДК 378:796.071.5:37(045)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

У статті на основі аналізу теорії і практики охарактеризувати стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності.

З метою обґрунтування ефективних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності автором здійснено аналіз освітніх програм, що реалізуються в різних ЗВО України.

За результатами проведеного теоретико-експертного оцінювання стану підготовки

майбутніх учителів фізичної культури в різних ЗВО засвідчено недостатній рівень підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи, спрямованої на оволодіння необхідними навичками в площині як психолого-педагогічної, так і спеціальної / фахової підготовки.

Ключові слова: заклад вищої освіти; учитель фізичної культури; підготовка майбутніх учителів фізичної культури; фізкультурно-оздоровча діяльність; освітні програми.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації та інтеграції наукового знання детермінують суттєві зміни суспільних стандартів, що характеризують закономірності і тенденції розвитку сучасної вищої освіти в Україні. Саме трансформаційні процеси у цій освітній системі зумовлюють постійне удосконалення фахової підготовки майбутніх педагогів в нашій державі.

Формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в процесі фахової підготовки за умови застосування системного, особистісно орієнтованого, особистісно діяльнісного та компетентнісного підходів до побудови сучасного освітнього процесу в закладі вищої освіти є провідним чинником їхнього професійного становлення і розвитку. Відповідно, ці процеси сприяють ефективному формуванню потреби і суттєвої позитивної мотивації щодо самостійного набуття ґрунтовних професійних знань, відповідних умінь і навичок та досвіду їх застосування у процесі фахової підготовки, а у подальшому і у власній професійній діяльності.

У цьому контексті особливої актуальності сьогодні набуває дослідження проблем визначення сутності і змісту життєво важливих компетентностей як основи готовності майбутніх вчителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в процесі фахової підготовки у закладі вищої освіти. Не менш актуальними є проблеми визначення й засвоєння не лише знаннєвого, але й, що важливо, – ціннісно-орієнтаційного й суто фахового контенту професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури шляхом упровадження провідних традиційних та інноваційних форм, методів ефективного формування його професійної готовності до організації майбутньої фізкультурно-оздоровчої діяльності в закладі загальної середньої освіти.

Аналіз досліджень, теорії і практики дав нам змогу встановити, що незважаючи на вагомість проведених наукових пошуків, проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти недостатньо досліджена в теоретико-методичному аспекті.

Зокрема, проблема формування професійної готовності до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності як основи професійної діяльності майбутнього учителя фізичної культури в цілому та рівня сформованості здоров'язберезувальної компетентності – інтегральної якості особистості, яка «проявляється у загальній здатності та готовності до здоров'язберігаючої діяльності, що ґрунтується на інтеграції знань, умінь,

навичок, ціннісних ставлень особистості, спрямованих на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення» (Антонова, Поліщук, 2011, с. 28).

Професійна готовність майбутнього вчителя фізичної культури – це цілісний стан особистості, що узагальнює такі якісні характеристики, як спрямованість, усвідомлення, професійна позиція, імідж та рівень володіння професійно-педагогічними вміннями і навичками. Тому, перед здобувачами, які навчаються на факультеті фізичної культури, стоїть завдання забезпечення всебічного і гармонійного розвитку учнів, а також підтримка їхнього духовного, фізичного та психічного здоров'я.

Нині педагогічна система стикається з викликом вдосконалення роботи закладів вищої освіти у підготовці майбутніх учителів – «висококваліфікованих фахівців, гармонійно розвинених та творчо активних, які усвідомлено та з відповідальністю ставилися б до результатів свого навчання та підготовки до майбутньої професійної діяльності» (Кашуба, 2024, с. 233).

В контексті означеного вище виникає нагальна потреба в переосмисленні цілей професійної підготовки, щоб вони відповідали сучасним уявленням про професійну діяльність студентів – майбутніх учителів фізичної культури – та їхній соціальній ролі в контексті сучасної вищої освіти і розвитку здорового суспільства.

Стан дослідженості наукової проблеми. За результатами аналізу наукових праць з'ясовано, що ключова роль у справі організації фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей і молоді належить учителю фізичної культури, який працює над комплексним вирішенням оздоровчих, освітніх, виховних завдань у контексті формування фізичного, психологічного, духовного та соціального здоров'я учнів в освітньому процесі сучасної школи. В науково-теоретичному доробку наявна значна кількість праць з питань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності за такими дослідницькими напрямками: фізкультурно-оздоровча робота як професійне завдання учителя фізичної культури; підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності (Г. Кондрацька, О. Литвиненко, С. Онищук, Л. Рибалко, П. Рибалко, В. Тевкун, та ін.). Однак, потребує теоретичного узагальнення та наукового аналізу визначення особливостей фізкультурно-оздоровчої діяльності як важливого професійного завдання учителя фізичної культури в умовах закладу освіти.

Мета статті – на основі аналізу теорії і практики охарактеризувати стан підго-

товки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Головна роль у виконанні завдання фізкультурно-оздоровчої діяльності відіграє заклад загальної середньої освіти, який забезпечує навчання та виховання більшості дітей протягом тривалого періоду, керуючись науково обґрунтованими теоретичними та практичними концепціями. Тому, сучасні вимоги до «професійної компетентності учителя, його практичної підготовки набувають більш вираженого характеру та мають бути спрямовані на формування особистості педагога з такими якостями, які відповідали б наявним вимогам сьогодення і забезпечували успішність практичної діяльності» (Кашуба, 2024, с. 235).

Мета професійної діяльності вчителя – організація навчання та виховання здобувачів освіти «під час здобуття ними повної загальної середньої освіти (далі – здобуття освіти) шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання» (Профстандарт «Вчитель ЗЗСО», 2024, с. 1).

Спільно з батьками, іншими законними представниками здобувачів освіти вчитель «сприяє розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню в них навичок здорового способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я; формує в здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України; настановленням і особистим прикладом утворює повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства; формує в здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами» (Профстандарт «Вчитель ЗЗСО», 2024, с. 1).

Відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти, вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2024) частина трудових функцій прямо чи опосередковано на рівні основних дескрипторів компетентності (знання, уміння та навички, комунікація, відповідальність і автономія) стосуються діяльності майбутнього вчителя загалом та вчителя фізичної культури, зокрема – як організатора фізкультурно-оздоровчої діяльності, а саме: «В. Участь в організації

безпечного та здорового освітнього середовища. В 2. Здоров'язбережувальна компетентність: В 2.1. Здатність організовувати безпечно освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; В 2.1. В 1. Інтегрувати апробовані здоров'язбережувальні технології, засоби й ресурси в освітній процес, зокрема для запобігання та протидії насильству, булінгу (цькування); В 2.3. У 2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя; В 2.3. У 4. Формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя» (Профстандарт «Вчитель ЗЗСО», 2024, с. 10–44).

На думку теоретиків і практиків, серед основних завдань фізкультурно-оздоровчої діяльності та форм організації оздоровчої фізкультурної діяльності у ЗЗСО, що покладаються на вчителя фізичної культури, такі: зміцнення та збереження здоров'я школярів; усебічний розвиток фізичних здібностей; поглиблення фізкультурних знань, необхідних для використання в повсякденному житті; формування свідомої мотивації до систематичних занять фізичною культурою (Кашуба, 2024, с. 232).

Тому, в умовах розвитку сучасної школи актуалізується потреба у «професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури нового профілю, зокрема, щодо необхідності певного рівня сформованих якостей (соціальна та професійна мобільність, професійна активність і стійкість, відповідальність, креативність, комунікабельність, врівноваженість та ін.), виховання яких сприятиме універсаляції професійних функцій майбутнього фахівця» (Кашуба, 2024, с. 235).

Важливою складовою професійної компетентності вчителя є формування в учнів навичок здорового способу життя та піклування про їхнє фізичне здоров'я. Одним з актуальних завдань підготовки вчителя є формування ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвиток інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання (Профстандарт «Вчитель ЗЗСО», 2024, с. 1).

Розглядаючи професійну підготовку майбутнього педагога та його професійну діяльність, у тому числі вчителя фізичної культури, науковці звертають увагу, передусім, на її зміст, тому що вона несе в собі певну сукупність знань умінь і навичок, володіння якими дає змогу працювати спеціалістам на високому методичному рівні (Кашуба, 2024, с. 236).

Головною метою фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури сьогодні є формування цілісної соціально активної особистості, громадянина і патріота зі сформованою готовністю до майбутньої професійної діяльності.

Актуальне завдання, що постає перед сучасною системою освіти, – формування особистості «як унікальної, цілісної, творчої індивідуальності, що прагне до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації), відкрита для сприймання нового досвіду, здатна здійснювати свіжий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях» (Тевкун, 2014, с. 228).

Процес професійної підготовки майбутнього учителя фізичної культури у ЗВО являє собою становлення його як особистості, розвитку загальної і професійної педагогічної культури, компетентності, професійних компетенцій, що виступають передумовою ефективної майбутньої професійної діяльності як учителя в закладі загальної середньої освіти.

В умовах розвитку сучасної школи актуалізується потреба у «професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури нового профілю, зокрема, щодо необхідності певного рівня сформованих якостей (соціальна та професійна мобільність, професійна активність і стійкість, відповідальність, креативність, комунікабельність, врівноваженість та ін.), виховання яких сприятиме універсалізації професійних функцій майбутнього фахівця» (Кашуба, 2024, с. 235).

Роль учителя фізичної культури полягає у «формуванні фізично розвиненої особистості, яка володіє оптимальними способами виконання фізичних вправ, життєво необхідними руховими вміннями та навичками, свідомо ставиться до фізичної активності і веде активний спосіб життя» (Про викладання фізичної культури, 2022).

Пріоритетне, особливе соціально зумовлене місце підготовки майбутніх фахівців в сучасній системі освіти стимулює необхідність пошуку ефективних шляхів у контексті модернізації педагогіки вищої школи. Вона має бути орієнтованою на якісну підготовку компетентних і конкурентоспроможних фахівців, які відповідають вимогам сучасності, володіють науковою інформацією, прагнуть до продуктивного мислення, самовдосконалення та розвитку, а також вміють організовувати свою діяльність.

На думку теоретиків і практиків, аналіз сучасного стану діючої системи професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти свідчить, що ця підготовка «спрямована більшою мірою на розвиток їхньої спортивної майстерності

та загальнонаукового компоненту освіти, що не забезпечує випускникам рівня педагогічної компетентності відповідно соціального запиту» (Кашуба, 2024, с. 236).

Аналіз сучасної практики свідчить про наявність ряду прогалин у системі підготовки майбутніх учителів загалом, а також у підготовці вчителів фізичної культури зокрема. Серед них науковці виокремлюють такі аспекти: у ЗВО «практично не здійснюється діагностика здібностей абітурієнтів до педагогічної діяльності, викладачі рідко застосовують інтерактивні форми й методи навчання, інформаційно-комунікаційні технології, недостатньо розвиваються в процесі навчання креативні здібності студентів» (Абдуллаєв, Ребар, 2019, с. 68); посилення гуманістичної спрямованості освіти «неминує призводить до підвищення значущості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, так як тільки в цьому випадку забезпечується справжнє реформування системи фізкультурної освіти, її переходу до нової, особистісно-орієнтованої парадигми» (Абдуллаєв, Ребар, 2019, с. 68) та ін.

Здійснений аналіз теорії і практики дав змогу виокремити низку проблемних питань у процесі формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в процесі фахової підготовки. Науковці, теоретики і практики наголошують на необхідності вирішення суперечностей, зокрема між:

– нагальною потребою суспільства в гармонійному фізичному і розумовому розвитку молодого покоління засобом збереження та зміцнення здоров'я та зниженням престижу і соціального статусу вчителя фізичної культури, що призводить до недостатньої вмотивованості та незадовільної професійної спрямованості суб'єктів вищої освіти;

– соціальним запитом на висококваліфікованих учителів фізичної культури, здатних до аналізу освітніх реалій, продукування педагогічних ідей, моделювання процесу фізичного виховання на основі професійних цінностей, творчих здібностей, професійної активності й педагогічної рефлексії та недостатнім рівнем сформованості у випускників закладів вищої освіти професійної готовності та педагогічної майстерності до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– необхідністю швидко розв'язання майбутніми вчителями фізичної культури життєво важливих проблемних ситуацій та нестандартних завдань, завдяки сформованій готовності до інноваційної педагогічної діяльності на основі нової парадигми освіти,

сучасних концепцій розвитку фізичної культури та традиційною системою їхньої фахової підготовки (у якій нині превають вузькофункціональні підходи, формувальні, імперативні методи і технології);

– потребою модернізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури відповідно до сучасних педагогічних теорій, методичних засад і стратегій та відсутністю єдиної концепції професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, механізмів удосконалення освітньо-методичного забезпечення, програми розвитку особистості майбутнього вчителя в освітньому процесі закладів вищої освіти.

З метою обґрунтування ефективних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності було виконано завдання дослідження - аналіз стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури загалом та до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності у різних ЗВО, спрямованої на оволодіння ними необхідними психолого-педагогічними та спеціальними / фаховими навичками.

Підготовку майбутнього вчителя фізичної культури загалом та до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності зокрема, здійснюють у єдності таких складових: аудиторна робота, позааудиторна (практика, спортивні секції, змагання), неформальна / інформальна освіта та самоосвіта (Кашуба, 2025, с. 4).

На основі теоретичних узагальнень щодо визначення поняття «фізкультурно-оздоровча робота» встановлено, що для успішної організації фізкультурно-оздоровчої діяльності майбутнім учителям фізичної культури необхідно бути компетентними щодо формування в учнів навичок здорового способу життя, позитивного ставлення до фізичної культури, гігієни, спорту, на удосконалення і розвиток рухових якостей, формування правильної поведінки, виховання морально-вольових якостей здобувачів освіти та всіх учасників освітнього процесу.

Тому ще одним завданням нашого дослідження є вивчення стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності за усіма названими складовими.

З метою узагальнення стану та практики підготовки майбутніх учителів фізичної культури ми проаналізували відповідні освітні програми (далі – ОП) ОС «бакалавр», що реалізуються в різних ЗВО України. До вибірки ми не включили ОП підготовки магістрів зі спеціальності «Фізична культура», оскільки, по-перше, на відміну від ОС «бакалавр», освітніми програмами ОС «магістр» передбачено освітні компоненти загального

теоретико-методичного спрямування («Теорія і методика навчання фізичної культури у закладах освіти», «Інноваційні технології у професійній діяльності», та ін.), спрямовані на вивчення загальних особливостей навчання / викладання фізичної культури в закладах освіти різних рівнів (від дошкільних, закладів загальної середньої освіти – до закладів фахової передвищої та вищої освіти); по-друге, на відміну від змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури ОС «бакалавр», у змісті ОП другого (магістерського) рівня питання фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах закладів загальної середньої освіти є переважно предметом вивчення окремих освітніх компонентів вибіркового циклу.

Щоб дотриматися принципу об'єктивності дослідження, ми проаналізували ті освітні програми, які пройшли процедуру зовнішнього моніторингу якості освіти – акредитацію Національного агентства якості вищої освіти в Україні.

Проаналізувавши ОП за ОС «бакалавр», ми дійшли висновку про повну відповідність мети ОП спеціальності 014 Середня освіта та предметній спеціалізації «Фізична культура». Зокрема, мета ОП «Фізична культура» – «підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців із фізичної культури, організаторів спортивного туризму для галузі середньої освіти та інших ланок освіти (дошкільної, позашкільної, неформальної освіти, освіти дорослих тощо), які здатні впроваджувати освітню, спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу; розв'язувати складні проблеми професійної діяльності на основі здобутих загальних і спеціальних компетентностей» (ОПП КДПУ, 2024).

Орієнтація освітньо-професійних програм – «формування в здобувачів вищої освіти загальних і фахових компетентностей, достатніх для успішного провадження професійної діяльності вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти» (ОПП УДПУ, 2024); «методика викладання фізичної культури, основ туристичної, спортивно-масової, фізкультурно-оздоровчої роботи, створення здоров'язберезувального освітнього середовища та реалізація основ здорового способу життя для формування в здобувачів вищої освіти загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, достатніх для успішної професійної діяльності вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти» (ОПП КДПУ, 2024).

Як видно з наведених вище зразків формулювань цілей різних ОП важливою складовою професійної підготовки вчителя фізичної культури як висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця є форму-

вання здатності до організації та впровадження фізкультурно-оздоровчої роботи.

Відповідно до Національного класифікатора України ДК 003: 2010 «Класифікатор професій» (зі змінами) з-поміж посад, які можуть займати випускники ОП ОС «бакалавр» – 2320 Учитель закладів загальної середньої освіти та спеціалізованої освіти; 2321 Викладач закладів професійної (професійно-технічної) освіти; 2322 Викладач закладів фахової передвищої освіти; 2351.2 Методист з фізичної культури; 2359.2 Керівник секції спортивного напрямку; 3414 Фахівець із організації дозвілля; 3475 Інструктор з фізкультури; 3475 Інструктор-методист спортивної школи; 3475 Інструктор-методист з фізичної культури та спорту та ін. (ОПП ХДАФУ, 2024).

За результатами аналізу наповненості ОП ОС «бакалавр» переліком компетентностей ми погоджуємося з висновком дослідників, що укладачі ОП використовують, переважно, такий принцип: перелік загальних, фахових / спеціальних компетентностей, що відповідають галузі 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, розширено та конкретизовано, враховано особливості професійної діяльності фахівця за предметною спеціалізацією «Фізична культура», зокрема вчителя фізичної культури (Кашуба, 2025, с. 93).

З-поміж програмних результатів навчання, передбачених розробниками освітніх програм зі спеціальності 014 Середня освіта та предметної спеціалізації «Фізична культура», виокремлюємо ті, що безпосередньо торкаються підготовки вчителя фізичної культури як організатора та активного реалізатора фізкультурно-оздоровчої роботи, а саме:

- проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти. Забезпечувати дотримання здобувачами освіти вимог безпеки, життєдіяльності, санітарії та гігієни. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров'я здобувачів освіти;

- використовувати методики, що зменшують вплив стресогенних факторів на здоров'я здобувачів освіти. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового й безпечного способу життя. Використовувати методики й технології організації активного й безпечного дозвілля здобувачів освіти;

- формувати в здобувачів освіти навички здорового й безпечного способу життя. Використовувати різні види та форми фізкультурно-оздоровчої рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здійснювати профілактичні заходи зі збереження особистого фізичного та психоемоційного здоров'я під час професійної діяльності. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням та ін. (ОПП ЛНУ, 2024).

Наведений вище перелік засвідчує, що формування здатності до організації та провадження фізкультурно-оздоровчої роботи передбачене, зокрема, компетентністю організувати фізкультурно-оздоровчу роботу в закладах освіти, та ін.

Формування визначених компетентностей забезпечує низка обов'язкових освітніх компонентів, передбачених ОП ОС «бакалавр», які ми умовно згрупувати так:

- загальні, психолого-педагогічні (педагогіка; психологія; педагогічна майстерність; фізіологія рухової активності; фізіологія людини та рухової діяльності; біомеханіка фізичних вправ та ін.);

- загальні основи фізичного виховання (основи теорії та методики фізичного виховання; методика викладання фізичної культури за програмою нової української школи; та ін.);

- предметно спрямовані (організація і методика оздоровчої та спортивно-масової роботи; основи оздоровчого фітнесу; спортивні та рухливі ігри і методика їх навчання; та ін.).

Виокремлюємо ті освітні компоненти, які спрямовані на формування в майбутніх учителів фізичної культури вмінь та навичок організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища, а саме: адаптивне фізичне виховання; методика викладання фізичної культури в спеціальних медичних групах з основами гігієни; інклюзивна освіта та фізичне виховання у спеціальних медичних групах.

Майбутній учитель фізичної культури власним прикладом покликаний підтверджувати високу місію і педагога, і організатора, і взірця фізичної підготовленості. Тому, готовність майбутнього вчителя фізичної культури характеризують як «цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її спрямованості, свідомості, професійної позиції, іміджу, рівня оволодіння професійно-педагогічними діями. Перед професійною підготовкою студентів – майбутніх учителів фізкультури – завдання всебічного гармонічного розвитку особистості школяра, його духовного, фізичного і психічного здоров'я» (Карасевич, 2018, с. 32).

Відповідно в сучасних умовах непростих соціальних викликів та реформування освітньої галузі відбувається переосмислення «цілей професійної підготовки відповідно до адекватних уявлень про професійну

діяльність студентів – майбутніх учителів фізкультури – і їх соціальної ролі в системі сучасної вищої професійної освіти та розвитку здорового суспільства» (Гринченко, 2012, с. 105).

Отже, за результатами проведеного теоретико-експертного оцінювання стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури в різних ЗВО засвідчено недостатній рівень підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи, спрямованої на оволодіння необхідними навичками в площині як психолого-педагогічної, так і спеціальної / фахової підготовки. На нашу думку, подолання означених труднощів сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації та провадження фізкультурно-оздоровчої діяльності. Відповідно психолого-педагогічне, методологічне та методичне вирішення поставлених завдань можливе за умови розроблення критеріально-діагностувального апарату дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Виявлені прогалини в підготовці майбутніх педагогів вимагають від системи освіти пошуку нових шляхів організації підготовки вчителів фізичної культури, заснованих на сучасних підходах. Це передбачає зміни не лише в цілях і змісті, а й у формах, методах і засобах професійної підготовки. Насамперед, щодо проблеми формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності та, відповідно, потреби її ґрунтового розв'язання на методологічному, психолого-педагогічному та методичному рівнях.

Окреслене коло суперечностей і науково-практичних завдань модернізації вищої освіти в Україні разом з актуальною проблематикою професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в сучасній педагогічній теорії та освітній практиці дозволили визначити стан та перспективи досліджень науково-практичної проблеми. Тому, з-поміж перспективних напрямів подальших досліджень – впровадження системного і комплексного підходу до формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності як пріоритетного напрямку розвитку освіти, вищої школи, соціальної політики.

Означене вимагає від системи освіти пошуку нових шляхів організації підготовки вчителів фізичної культури, основаних на сучасних підходах, змін не тільки в цілях і

змісті, а й у формах, методах і засобах професійної підготовки. Зокрема, проблема формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності потребує ґрунтового розв'язання щодо методологічного, психолого-педагогічного та методичного аспектів.

Список бібліографічних посилань

- Абдуллаєв, Ребар, 2019 – Абдуллаєв, А.К. огли, Ребар, І.В. (2019). Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в сучасних умовах. *Інноваційна педагогіка*, 10(1): 67–70.
- Антонова, Поліщук, 2011 – Антонова, О., Поліщук, Н. (2011). Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). *Вища освіта у медсестринстві: проблеми і перспективи*. Житомир: Полісся. С. 27–31.
- Гринченко, 2012 – Гринченко, І.Б. (2012). Процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в країнах Європи і в Україні. *Педагогічний дискурс*, 12: 103–109.
- Карасевич, 2018 – Карасевич, С.А. (2018). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у закладах загальної середньої освіти: монографія. Умань: Візаві. 204 с.
- Кашуба, 2025 – Кашуба, А.А. (2025). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації змагальної діяльності зі спортивних ігор: дис. ... канд. Пед. наук зі спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Рівне: Волинський національний університет імені Лесі Українки, Рівненський державний гуманітарний університет. 342 с.
- Кашуба, 2024 – Кашуба, А. (2024). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації змагальної діяльності школярів зі спортивних ігор. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 1(13): 232–242.
- ОПП УДПУ, 2024 – Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура). ОС «бакалавр» (зі змінами). (2024). *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*. URL: <https://surl.li/flojxu>.
- ОПП ХДАФУ, 2024 – Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)». ОС «бакалавр». (2024). *Харківська державна академія фізичної культури*. URL: <https://surl.li/udizvd>.
- ОПП КДПУ, 2024 – Освітньо-професійна програма «Фізична культура». ОС «бакалавр». (2024). *Криворізький державний педагогічний університет*. URL: <https://surl.li/fhngnr>.
- ОПП ЛНУ, 2024 – Освітньо-професійна програма «Фізична культура». ОС «бакалавр». (2024) *Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*. URL: <https://surl.lu/fhvxfu>.
- Про викладання фізичної культури, 2022 – Про викладання фізичної культури у 2022/2023 н.р. (2022). Методичні рекомендації. *Майбуття*. Вересень, 19(690): 62–64. URL: https://znayshov.com/FR/16758/Maybuttya_19-62-64.pdf.
- Профстандарт «Вчитель ЗЗСО», 2024 – Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: затв. наказом МОН України №1225 від 29.08.2024 р. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66e/806/fcb/66e806fcb90e2017837434.pdf>.
- Рибалко, 2023 – Рибалко, Л. (2023). Фізкультурно-оздоровча діяльність як запорука здоров'язбереження. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, 3К(162): 343–347. Doi: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).71](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).71).
- Рибалко, Гвоздецька, Прокопова, 2016 – Рибалко, П.Ф.,

- Гвоздецька, С.В., Прокопова, А.І. (2016). Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3(57): 340–347.
- Тевкун, 2014 – Тевкун, В.В. (2014). Здоров'язбережувальні компетенції – основа професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 115: 227–230.
- References**
- Abdullaiev, A.K. ohly, Rebar, I.V. (2019). Peculiarities of professional training of future specialists in physical culture and sports in modern conditions. *Innovative pedagogy*, 10(1): 67–70 [in Ukr.].
- Antonova, O., Polishchuk, N. (2011). Health-preserving competence of the individual as a scientific problem (concept analysis). *Higher education in nursing: problems and prospects*. Zhytomir: Polissya. Pp. 27–31 [in Ukr.].
- Hrynchenko, I.B. (2012). The process of professional training of future physical education teachers in European countries and in Ukraine. *Pedagogical discourse*, 12: 103–109 [in Ukr.].
- Karasievych, S.A. (2018). Training of future physical education teachers for physical education and sports activities in secondary education institutions: monograph. Uman: Vizavi. 204 p. [in Ukr.].
- Kashuba, A.A. (2025). Preparing future physical education teachers for organizing competitive sports games: Theses of Ph.D dissertation. Rivne: Lesya Ukrainka Volyn National University, Rivne State Humanitarian University. 342 p. [in Ukr.].
- Kashuba, A. (2024). Training future physical education teachers to organize competitive sports activities for schoolchildren. *Social work and social education*, 1(13): 232–242 [in Ukr.].
- Educational and professional program "Secondary education (Physical education). OS "bachelor" (with changes). (2024). Pavlo Tychnyna Uman State Pedagogical University. URL: <https://surl.li/flojxy> [in Ukr.].
- Educational and professional program "Secondary education (Physical culture)". OS "bachelor". (2024). Kharkiv State Academy of Physical Culture. URL: <https://surl.li/udzivd>.
- Educational and professional program "Physical Culture". OS "bachelor". (2024). Kryvyi Rih State Pedagogical University. URL: <https://surl.li/fhngnp> [in Ukr.].
- Educational and professional program "Physical Culture". OS "bachelor". (2024) Luhansk Taras Shevchenko National University. URL: <https://surl.li/fhvxfy> [in Ukr.].
- On teaching physical education in the 2022/2023 academic year (2022). Methodological recommendations. Maybuttya. September, 19(690): 62–64. URL: https://znayshov.com/FR/16758/Maybuttya_19-62-64.pdf [in Ukr.].
- Professional standard "Teacher of a general secondary education institution": approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1225 dated August 29, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66e/806/fcb/66e806fcb90e2017837434.pdf> [in Ukr.].
- Rybalko, L. (2023). Physical culture and health activities as a guarantee of health preservation. *Scientific journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University. Series 15, 3K(162)*: 343–347. Doi: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).71](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).71) [in Ukr.].
- Rybalko, P.F., Hvozdetka, S.V., Prokopova, L.I. (2016). Modern approaches to the organization of physical education and health work in educational institutions. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3(57): 340–347 [in Ukr.].
- Tevkun, V.V. (2014). Health-preserving competencies – the basis of professional training of future physical education teachers. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 115: 227–230 [in Ukr.].

TROTSENKO Valerii

Ph.D in Pedagogy, professor at the Department of sports games,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

VOITENKO Andrii

Postgraduate student at the Department of Education and Pedagogical Innovation,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

FORMATION OF PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS TO ORGANIZE PHYSICAL EDUCATION AND HEALTH ACTIVITIES: THEORY AND PRACTICE

Summary. The article, based on the analysis of theory and practice, characterizes the state of preparation of future physical education teachers for the organization of physical education and health activities.

The formation of professional readiness of future physical education teachers for the organization of physical education and health activities in the process of professional training, provided that systemic, personally oriented, personally active and competent approaches to building a modern educational process in a higher education institution are used is a leading factor in their professional formation and development. Accordingly, these processes contribute to the effective formation of the need and significant positive motivation for the independent acquisition of thorough professional knowledge, relevant skills and abilities and experience in their application in the process of professional training, and subsequently in their own professional activities.

In the context of the above, there is an urgent need to rethink the goals of professional training so that they correspond to modern ideas about the professional activities of students - future physical education teachers - and their social role in the context of modern higher education and the development of a healthy society.

In order to substantiate the effective conditions for forming the readiness of future physical education teachers to organize physical education and health activities, the

author analyzed educational programs implemented in various higher education institutions of Ukraine. According to the results of the theoretical and expert assessment of the state of preparation of future physical education teachers in various higher education institutions, an insufficient level of preparation of future physical education teachers for physical education and health work aimed at mastering the necessary skills in the areas of both psychological and pedagogical and special / professional training was demonstrated.

The identified gaps in the training of future teachers require the education system to find new ways to organize the training of physical education teachers based on modern approaches. This involves changes not only in the goals and content, but also in the forms, methods and means of professional training. First of all, regarding the problem of forming the professional readiness of future physical education teachers to organize physical education and health activities and, accordingly, the need for its thorough solution at the methodological, psychological, pedagogical and methodological levels.

Keywords: higher education institution, physical education teacher, training of future physical education teachers, physical education and health activities. educational programs.

Одержано редакцією 08.01.2026
Прийнято до публікації 24.01.2026